

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สืบเนื่องจากการที่รัฐมนตรีนโยบาย ที่จะกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไปสู่ภูมิภาค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยได้คัดเลือกพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นพื้นที่เป้าหมายแห่งหนึ่ง เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในอนาคต ซึ่งในการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกนั้น รัฐได้มีนโยบาย และวางแผนปฏิบัติการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ปัจจุบันครอบคลุมพื้นที่ใน 4 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และปราจีนบุรี เหตุที่เลือกพื้นที่นี้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนา เนื่องจากมีความได้เปรียบในด้านแหล่งที่ตั้ง เพราะอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก อีกทั้งการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกจะเป็นการ "เปิดประตู" การพัฒนาไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกด้วย จากสภาพดังกล่าวจึงทำให้มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น และมีการโยกย้ายของประชากรเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นดังจะเห็นได้จากบรรยายสรุปของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัด ฉะเชิงเทรา พบว่าเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นไป ภาคอุตสาหกรรมเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากสถิติปรากฏว่าปัจจุบันมีโรงงานที่เปิดดำเนินการในเขตจังหวัดถึง 735 แห่ง มีการจ้างแรงงานทั้งสิ้น 60,000 คน และมีแนวโน้มว่าจะมีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกมากในอนาคต (สำนักงานสวัสดิการ, 2537)

สำหรับในจังหวัดชลบุรีและระยองนั้นเนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นโครงการพัฒนาที่ดินเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดการลงทุนภาคอุตสาหกรรมและการจ้างแรงงานจำนวนมาก จะส่งผลให้ประชากรเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่ทั้งสองแหล่ง ซึ่งผลการศึกษาของบริษัทที่ปรึกษา (Coopers & Lybrand Associates) ได้คาดการณ์เกี่ยวกับจำนวนประชากรไว้ 2 ระยะ คือ ระยะแรก (ปี 2532-2537) จะมีประชากรที่แหลมฉบัง 49,000 คน มาบตาพุด 18,000 คน แลในระยะที่สอง (ปี 2538-2547) จะมีประชากรเพิ่มเป็นจำนวนมาก กล่าวคือในพื้นที่แหลมฉบังจะมีประชากร 150,000 คน และในพื้นที่มาบตาพุดจะมีประชากรประมาณ 35,000 คน (ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 12, 2534)

จากตาราง แสดงการคาดการณ์การเพิ่มของประชากรในเขตแหลมฉบังและ
มาบตาพุด

พื้นที่เป้าหมาย	ปี พ.ศ.				
	2534	2535	2536	2537	2538
แหลมฉบัง	14,000	23,000	30,000	49,000	150,000
มาบตาพุด	8,000	12,000	15,000	18,000	35,000

ที่มา: บริษัทที่ปรึกษา Coopers & Lybrand Associates

ในจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งเริ่มเข้าโครงการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นศูนย์กลางของความเจริญแห่งใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2538 ได้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ มีการจ้างแรงงานและมีการโยกย้ายของประชากรเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นมีโรงงานอุตสาหกรรมทั้ง ขนาดใหญ่ กลางเล็ก มีโรงงานขนาดใหญ่ที่ขอส่งเสริม BOI จำนวนถึง 300 แห่ง มีเขต อุตสาหกรรมถึง 11 แห่ง บนเนื้อที่กว่า 30,000 ไร่ (สำนักงานแรงงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2539) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และความต้องการทางด้านการศึกษาของ ชุมชนด้วย เพื่อรองรับจำนวนนักเรียนที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังแสดงรายละเอียดตาม ตารางแสดงจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของภาครัฐของ 3 จังหวัด ปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2538

จังหวัด	ปี	2530	2538
	ฉะเชิงเทรา		15,676
ชลบุรี		31,390	39,932
ระยอง		11,588	21,422
รวม		58,654	83,911

ที่มา : ศึกษาธิการเขต, เขตการศึกษา 12

จากการพัฒนาดังกล่าว เป็นที่คาดหวังว่าการศึกษาจะเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ให้กลมกลืนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาซึ่งจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนา เพื่อการจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ แสวงหาแนวทางที่จะนำมาใช้ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า สถานศึกษาในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกต้องประสบกับการย้าย เข้า - ออก ของนักเรียนเป็นประจำ จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ดีเยี่ยม อยู่ตลอดเวลาเพราะจะเป็นเครื่องมือชักนำให้ทั้งภาครัฐ และ เอกชนเกิดความมั่นใจส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในท้องถิ่น การปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาให้มีคุณภาพทำได้โดยต้องมีการปรับปรุงด้านวิชาการ กิจกรรมนุเคราะห์ อาคารสถานที่ ตลอดจน การนิเทศประเมินผล เพื่อให้การดำเนินการต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจากผลของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการจัดการศึกษาในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในรูปแบบหนึ่งว่า ต้องพัฒนากระบวนการนิเทศ ให้มีประสิทธิภาพโดยต้องปรับปรุงการนิเทศการศึกษา ทั้งการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา และการนิเทศของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องทำอย่างทั่วถึงและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มีความพร้อมทั้งในด้านวิชาการที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ครูสามารถพัฒนาทักษะการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ต้องการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533)

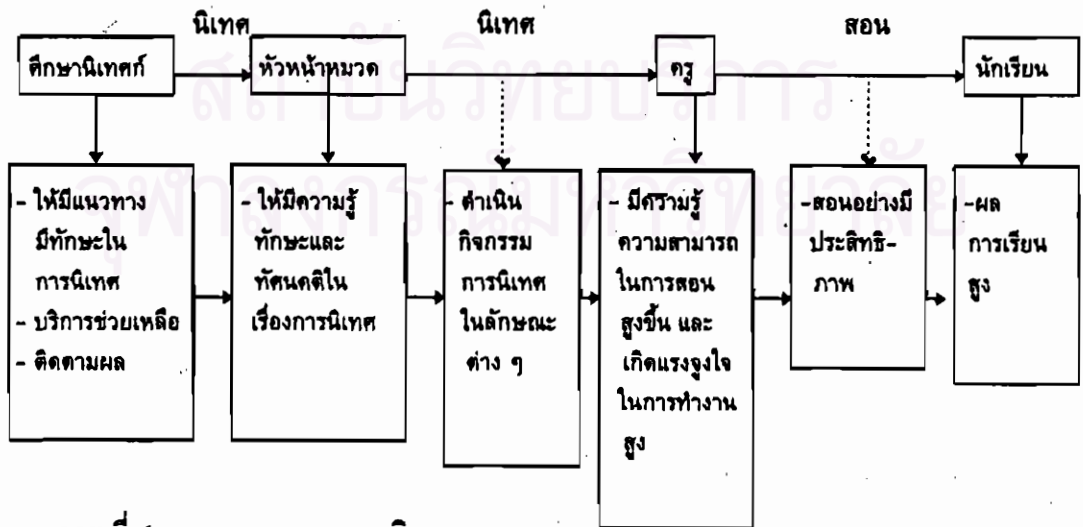
การนิเทศภายในโรงเรียน ถือได้ว่าเป็นงานสำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดให้มีขึ้น การนิเทศภายในจะครอบคลุมและควบคุมงานวิชาการของโรงเรียน ได้ดำเนินไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นงานวิชาการของโรงเรียนจะเกิดสัมฤทธิ์ผลได้ ย่อมขึ้นอยู่กับ การวางแผนงานนิเทศเป็นสำคัญรวมทั้ง การดำเนินการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลัก งานบริหารด้านอื่น ๆ เป็นงานบริการ เพื่อให้งานหลักดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนมัธยมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบอย่างสำคัญในด้านวิชาการและ พัฒนาการของนักเรียน งานวิชาการจึงเป็นหัวใจของโรงเรียน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2520) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของโรงเรียน เพราะเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าของโรงเรียน งานด้านอื่นเป็นแต่งานเสริมเท่านั้น

จากความคิดของกรมวิชาการดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสนใจกับงานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของงานบริหารโรงเรียน แต่เนื่องจากผู้บริหารมีภาวะที่จะต้องรับผิดชอบการบริหารทุกด้านในโรงเรียน ดังนั้นในแนวปฏิบัติจริง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มักจะไม่มีโอกาสได้ทำหน้าที่การนิเทศโดยตรง โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษาภายในห้องเรียน ซึ่ง อาคม จันทสุนทร (2526) ได้กล่าวถึงผู้นิเทศการศึกษาไว้อย่างสอดคล้องกันสรุปว่า ผู้นิเทศการศึกษาได้แก่บุคลากรดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาทุกชั้น ทุกระดับ
2. ศึกษาานิเทศก์ เป็นผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง
3. ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ จะมานิเทศในลักษณะการแนะนำ และให้ความรู้ ข้อคิด หรือแนวทางปฏิบัติในเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
4. หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียน จะเป็นผู้นิเทศการปฏิบัติงานของครูในฝ่ายหรือหมวดวิชานั้น ๆ

โดยได้เน้นบทบาทสำคัญอยู่ที่หัวหน้าหมวดวิชาซึ่งตามแนวความคิดในวงการอุตสาหกรรมและธุรกิจที่ถือว่า ผู้นิเทศคือผู้บริหารระดับแรก (First Line Manager) ของผู้รับการนิเทศ จึงกล่าวได้ว่า หัวหน้าหมวดวิชาคือผู้บริหารระดับแรกของครู ถ้าหัวหน้าหมวดวิชาทุกคนทำงานนิเทศ หรือทำงานบริหารระดับแรกอย่างมีหลักการและชำนาญในกลวิธีนิเทศแล้ว จะเกิดผลในด้านประสิทธิภาพของการเรียนการสอนอย่างเห็นได้ชัดการช่วยให้หัวหน้าหมวดวิชา มีความรู้ทักษะ และทัศนคติในเรื่องการนิเทศให้กว้างขวางมากขึ้น จะทำให้หัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดี อาคม จันทสุนทร (2526) ได้เสนอแนะ กระบวนการนิเทศไว้ดังนี้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการนิเทศ

การที่จะทำให้หมวดวิชาปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดั้นจำเป็นต้องให้หัวหน้าหมวดวิชาได้รับทราบถึงบทบาทของตนเองอย่างชัดเจนเสียก่อน กรมสามัญศึกษา จึงได้ออกระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาและรองหัวหน้าหมวดวิชา(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะสาระสำคัญในระเบียบของการกำหนดอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา มีบทบาทตามอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ทำการสอนวิชาในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ ดังนี้
 - ก. ระดับอนุบาล หรือประถมศึกษา สัปดาห์ละไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนเวลาเรียน หรือ
 - ข. ระดับมัธยมศึกษา สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 10 คาบ
 - (2) ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาจัดโครงการเรียน และกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเลือกเรียนโครงการนั้น
 - (3) ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามหลักสูตรและรายการสอน
 - (4) จัดทำโครงการงบประมาณรายจ่ายในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
 - (5) วิเคราะห์หลักสูตรและข้อสอบวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อให้สอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - (6) นิเทศงานวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการใช้วัสดุและอุปกรณ์ของข้าราชการครูในหมวดวิชานั้น
 - (7) การดำเนินงานจัดหาสื่อการเรียน เช่น หนังสืออุเทศ วัสดุฝึก เอกสารประกอบการเรียนการสอน สำหรับใช้ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
 - (8) ดำเนินการทดสอบ กำหนดแนวออกข้อสอบ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
 - (9) ศึกษา ค้นคว้า ประเมินผล วิเคราะห์และวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหางานวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
 - (10) ติดตามประสานงานด้านวิชาการกับข้าราชการครูทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา
 - (11) ปฏิบัติงานอื่นตามที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมาย
- จะเห็นว่าการกำหนดตัวบุคลากรที่รับผิดชอบในการนิเทศภายในโรงเรียน ก็คือหัวหน้าหมวดวิชาทำการสอนวิชาในหมวดที่ได้รับแต่งตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี ตามคุณสมบัติข้อหนึ่งของระเบียบว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาจึงน่าจะมีความชำนาญมากพอที่จะเป็น

ผู้นิเทศงานวิชาการแก่ครูในหมวดได้เป็นอย่างดี แต่จากการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชา พบว่ายังมีข้อบกพร่องในด้านวิชาการอยู่มาก (บุญนำ เลาสถิตย์, 2525) และในสภาพความเป็นจริงผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชาอยู่ ก็ยังไม่ค่อยได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วน(สัจจา จันทรเจริญ, 2526) ในฐานะที่หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่นี้เทศงานวิชาการแก่ครูอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพื่อเป็นการปรับปรุงงานวิชาการที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำชี้แจงตามบทบาทของตนเองให้แก่ครูในหมวดได้ตลอดเวลาเพราะเป็นผู้ดูแลและใกล้ชิดครูผู้สอนมากที่สุดถ้าหัวหน้าหมวดวิชามีความสามารถ เอาใจใส่ต่อหน้าที่นี้เทศงานอย่างดีงานวิชาการจะมีประสิทธิภาพเพราะครูผู้สอนจะปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ (ภิญโญ สาทร, 2519)

จากความสำคัญของหัวหน้าหมวดวิชาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในการนิเทศงานวิชาการ ว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องพัฒนาให้เป็นไปตามแผนซึ่งเรียกว่า“แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก” ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยทำให้หัวหน้าหมวดวิชา ได้ทราบบทบาทในการนิเทศงานวิชาการตามการรับรู้ของตนเอง เปรียบเทียบกับการรับรู้ของครูได้ชัดเจนขึ้น เพื่อจะได้มีการพัฒนางานให้ไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้นกว่าเดิมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาท การนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาตามการรับรู้ของตนเองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยองและปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการรับรู้ของตนเองและของครูตามขนาดโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของการนิเทศงานวิชาการ ของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการรับรู้ของตนเองและครู ไม่แตกต่างกัน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการ ของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างการรับรู้ของตนเองและครูตามขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการ ของหัวหน้าหมวดวิชา ระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศงานวิชาการ ของครูผู้สอนระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ตามการรับรู้ของตนเองและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยองและปราจีนบุรี ในปีการศึกษา 2539
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโดยวิเคราะห์กรอบแนวคิดของหัวหน้าหมวดวิชาที่กรมสามัญศึกษากำหนดไว้ ประกอบกับแนวคิดของนักวิชาการ เกี่ยวกับเรื่องนี้ แล้วสังเคราะห์ได้ประเด็นสำคัญ โดยสามารถจำแนกบทบาทการนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชา ได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้
 - 1) บทบาทด้านหลักสูตร
 - การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร
 - การส่งเสริมให้ครูจัดทำเอกสารหลักสูตร
 - จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร
 - การคัดเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ
 - การปรับแผนการสอน
 - การส่งเสริมให้จัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้
 - การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
 - 2) บทบาทด้านการปฏิบัติการสอน
 - การกำหนดการสอนและตารางสอนตามหลักสูตร

- การเตรียมการด้านการสอนของครู
 - การเสริมสร้างประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน
 - การส่งเสริมการสอนตามแผนการสอน
 - การส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี
 - การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้สอดคล้องกับหลักสูตร
 - การส่งเสริมการใช้บุคลากรในโรงเรียน ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
- 3) บทบาทด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน
- การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
 - การส่งเสริมการผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอน
 - การส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน
 - การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์การสอน
 - การติดตามผลการใช้วัสดุอุปกรณ์
 - การซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์การสอน
- 4) บทบาทด้านการประเมินผลการสอน
- ส่งเสริมการประเมินผลการสอนของครู
 - การวิเคราะห์ข้อสอบและการจัดทำข้อสอบมาตรฐาน
 - การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการประเมินผลการสอนของครู
 - การรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
- 5) บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร
- การปฐมนิเทศครูใหม่
 - การพัฒนาและอบรมครู

ค่านิยมศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ และพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นย่อมมีความผูกพันกับความคิด ความเชื่อของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และความคาดหวังของบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น

งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

งานนิเทศงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการในการทำงานที่เกิดจากความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันของผู้มีเทศ ซึ่งหมายถึงหัวหน้าหมวดวิชากับครูในโรงเรียน

เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อันจะเป็นผลทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดทางการเรียนของนักเรียน

บทบาทการนิเทศงานวิชาการ หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้นิเทศ ซึ่งหมายถึงหัวหน้าหมวดวิชาในการนิเทศด้านหลักสูตร ด้านการปฏิบัติการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์การสอน ด้านการประเมินผลการสอน และด้านพัฒนาบุคลากร

หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากสถานศึกษาให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชา หรือทำการแทนในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาเฉพาะหมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง คือ หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาภาษาต่างประเทศ หมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชาวิทยาศาสตร์ หมวดวิชาคณิตศาสตร์ หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาอุตสาหกรรม หมวดวิชาเกษตรกรรม หมวดวิชาคหกรรม หมวดวิชาศิลปศึกษา และหมวดวิชาธุรกิจ

หัวหน้าหมวดวิชาสามัญ หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากสถานศึกษาให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาสามัญ หรือทำการแทนในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาสามัญ ซึ่งรวมกลุ่มวิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และพลานามัย เป็น หมวดวิชาสามัญ

หัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งจากสถานศึกษา ให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ หรือทำการแทนในตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาอาชีพ ซึ่งรวมกลุ่มวิชาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม ศิลปศึกษา และวิชาธุรกิจ เป็นหมวดวิชาอาชีพ

การรับรู้ หมายถึง การแปลหรือตีความเกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าหมวดวิชาที่แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในงานด้านการนิเทศงานวิชาการโดยหัวหน้าหมวดวิชาและครูเป็นผู้ประเมิน

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 - 499 คน ตามเกณฑ์กรมสามัญศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน ตามเกณฑ์กรมสามัญศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยองและปราจีนบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหัวหน้าหมวดวิชาโดยตรง ที่จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยให้การนิเทศงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาานิเทศก์จังหวัด ศึกษาานิเทศก์เขตการศึกษา และกรมสามัญศึกษา เพื่อจะให้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมบทบาททาง การนิเทศงานวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย